



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 7. 1. 2011, č. j. 28/11 a proti sdělení žalované ze dne 31. 1. 2011, č. j. 159/11, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2013, č. j. 9 A 169/2012 – 60,

t a k t o:

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á.**
- II. Žalované **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á.**

Odůvodnění:

I.

Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Rozhodnutím ze dne 7. 1. 2011, č. j. 28/11, žalovaná určila žalobci JUDr. Vlastimila Hájkovi k poskytnutí právní služby spočívající v ústavní stížnosti ve věci vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 19 Co 1976/10. Sdělením ze dne 31. 1. 2011, č. j. 159/11, žalovaná informovala žalobce, že z důvodu neuzavření dohody o poskytování právní služby na základě nesouhlasu žalobce s určeným advokátem mu nebude další advokát určen.

[2] Proti oběma aktům žalované brojil žalobce žalobou ze dne 7. 2. 2011 u Krajského soudu v Brně. Usnesením ze dne 22. 2. 2011, č. j. 30 A 24/2011 – 11, Krajský soud v Brně postoupil věc Městskému soudu v Praze jako soudu místně příslušnému. Proti postoupení věci podal žalobce kasační stížnost ze dne 18. 4. 2011, o níž rozhodl Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 28. 8. 2012, č. j. 2 As 34/2012 – 61. V průběhu tohoto řízení o kasační stížnosti byl žalobce osvobozen od soudních poplatků usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 26. 4. 2011,

č. j. 30 A 24/2011 – 16, které bylo na základě další kasační stížnosti žalobce zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 5. 2012, č. j. 2 As 35/2012 – 48.

[3] Městský soud v Praze usnesením ze dne 20. 2. 2013, č. j. 9 A 169/2012 – 60, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků. Městský soud uvedl, že žalobce splňuje první podmínku pro přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť z žalobcem předložených listin je mu zřejmé, že žalobce je nemajetný; přesto mu osvobození od soudních poplatků nepřiznal, protože dospěl k závěru, že žalobce zneužívá institut osvobození od soudních poplatků k procesní aktivitě, která nesvědčí o jeho snaze dobrat se vyřešení sporné právní otázky, nýbrž která je vedena snahou vést samotný spor. Městský soud poukázal na „typický“ průběh řízení před Českou advokátní komorou, kdy žalobce nejprve žádá o určení advokáta, s podmínkami určení však nesouhlasí a odmítá s určeným advokátem spolupracovat více, než uzná sám za vhodné, Česká advokátní komora určení advokáta proto zruší. Proti takovému rozhodnutí směřuje vzápětí žaloba, které se žalobce věnuje „specifickým“ způsobem prostřednictvím návrhů na určení lhůty, návrhů týkajících se sídla správního orgánu a oprav zřejmých nesprávností v rozhodnutí soudu. Žalobce opakovaně napadá místní příslušnost Městského soudu v Praze a zpochybňuje doručení písemností navzdory tomu, že je následně obdržel, nedává souhlas s rozhodováním bez nařízení jednání, ačkoli zároveň uvádí, že se jednání pro nemajetnost nemůže zúčastnit. Městský soud popsal postup žalobce v řízení před žalovanou, kdy nejprve požadoval určení advokáta, aby mu následně oznámil, že v něj nemá důvěru. Proti aktům žalované podal žalobu u Krajského soudu v Brně, ačkoli mu bylo opakovaně sděleno, že místně příslušným je Městský soud v Praze, proti postoupení věci brojil kasační stížností, stejně jako proti rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků. Městský soud dospěl k závěru, že žalobce je veden snahou vést samotný spor jako takový, přičemž obsah sporu se vytrácí, případně se stává bezpředmětný, zvláště když žalobce odmítá respektovat rozhodnutí správních soudů. S ohledem na celkový počet řízení žalobce a důvody vzniku předmětného sporu dospěl městský soud k závěru, že žalobce zneužívá institutu osvobození od soudního poplatku.

[4] Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2013, č. j. 9 A 169/2012 – 60, žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil kasační stížností ze dne 1. 3. 2013, ve které tvrdí, že městský soud nemohl odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 8 As 22/2010. Stěžovatel již v žalobě vysvětloval, že sdělení není sdělením, ale rozhodnutím, přičemž městský soud akt žalované označil pouze za sdělení. Městský soud rovněž neměl hodnotit racionálnost jednotlivých úkonů stěžovatele před žalovanou a správními soudy v jiných řízeních. Přetížení městského soudu nelze klást k tíži stěžovatele. Stěžovatel vytyká městskému soudu, že neposoudil žalobní návrh jako neúspěšný, rovněž nesouhlasil s tím, že by vyzval advokáta o ustanovení jiného, nýbrž o určení jiného. Městský soud naopak měl dle představ stěžovatele popsat jednotlivá žalobní tvrzení. Přiznané osvobození od soudních poplatků nemůže být podle stěžovatele zneužito, neboť může být kdykoli za řízení odejmuto. Ve svém důsledku tedy městský soud zakázal stěžovateli bránit se proti činnosti žalované. Městský soud se podle stěžovatele bránil vydat meritorní rozsudek, byť by byl zamítavý. Na závěr stěžovatel uvádí, že kasační stížnost není přípustná, z důvodu nespravedlivosti procesu před městským soudem však požaduje zásah Nejvyššího správního soudu.

[5] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[6] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí,

pokračování

proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Nejvyšší správní soud na okraj uvádí, že stěžovatelův názor o nepřipustnosti kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je nesprávný. Soud zde odkazuje na svou rozhodovací praxi (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 – 97, všechnarozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle které rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nelze podřadit pod rozhodnutí podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení), neboť tímto rozhodnutím se rozhoduje o podstatném procesním právu účastníka řízení. Stěžovatel byl o přípustnosti kasační stížnosti opakovaně a řádně poučován, svého práva podat kasační stížnost ostatně hojně využívá (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 – 22), ačkoli tvrdí, že kasační stížnost proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků není přípustná.

[7] Nejvyšší správní soud v posuzované věci nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž nebylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37).

[8] Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podal z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť dovozuje nezákonnost rozhodnutí usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Podle tohoto ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené „*nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.*“ Nesprávné posouzení právní otázky v předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav byl městským soudem aplikován nesprávný právní názor.

[10] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Nejvyšší správní soud konstatuje, že v napadeném usnesení městský soud neměl za povinnost líčit jednotlivá žalobní tvrzení a zabývat se např. otázkou, zda stěžovatel požádal o „ustanovení jiného advokáta, nebo o určení jiného advokáta“, neboť řešil procesní otázku ohledně přiznání osvobození od soudních poplatků. Bližší popsání žalobní argumentace pro posouzení této procesní otázky by nepřineslo ničeho podstatného, zvláště za situace, kdy městský soud se vyčerpávajícím způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho postupem v soudních řízeních, případně řízeních před správními orgány, z čehož dovodil zneužití institutu osvobození od soudních poplatků stěžovatelem. Městský soud se rovněž za dané procesní situace nemohl vyjadřovat k důvodnosti žaloby, resp. k důvodnosti jednotlivých žalobních tvrzení a charakteru jednotlivých aktů žalované, jak požaduje stěžovatel, neboť tím by v procesním rozhodnutí nepřipustně předjímal meritorní rozhodnutí. Městský soud měl za povinnost vyřešit otázku placení soudního poplatku, resp. osvobození stěžovatele od placení soudních poplatků, neboť to mu ukládá ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), ve spojení s § 7 odst. 1 a § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Teprve po vyřešení této otázky,

kteřá představuje jednu z podmínek řízení, může být po splnění všech zbývajících procesních podmínek přistoupeno k posouzení merita věci a vydání rozsudku.

[12] Tvrdí-li stěžovatel, že městský soud nemůže odkazovat na rozhodnutí v jiných věcech, Nejvyšší správní soud konstatuje, že soud je vázán rozhodovací praxí – ve vztahu k Nejvyššímu správnímu soudu srov. ustanovení § 17 odst. 1 s. ř. s., podle kterého se musí věc předložit rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu, pokud senát Nejvyššího správního soudu dojde k právnímu názoru odlišnému od právního názoru dříve zaujatého Nejvyšším správním soudem. Vázanost judikaturou (ustálenou rozhodovací praxí) však není absolutní, tj. soud se může od ní odchýlit, ovšem pouze za situace, kdy toto náležitě odůvodní (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2009, č. j. 1 Afs 140/2008 – 77). Nejvyšší správní soud v tomto směru kvituje, že městský soud odkazuje na praxi Nejvyššího správního soudu týkající se rozhodování o osvobození od soudních poplatků, neboť tím, že správní soudy rozhodují jednotně podle ustálené rozhodovací praxe, naplňují zásadu rovného zacházení s účastníky řízení.

[13] K údajně neoprávněnému posuzování stěžovatelových kroků v jiných řízeních před městským soudem, ve správních řízeních před Českou advokátní komorou nebo v předmětném správním řízení, k nesprávnému výkladu ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. ve vztahu ke zjevné neúspěšnosti jako jediného kritéria pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků, nemajetnosti stěžovatele Nejvyšší správní soud odkazuje na rozsudek ze dne 21. 3. 2012, č. j. 6 As 14/2012 – 14, podle něhož „*Nejvyšší správní soud naopak soubhlasí s argumentací městského soudu, který popsal postup, jakým způsobem stěžovatel brání svá práva. Se stěžovatelem je nutno soubhlasit v tom, že má právo bránit se krokům správního orgánu, resp. správního soudu. Ale tato obrana práv musí být podle názoru Nejvyššího správního soudu smysluplná v tom směru, aby byla efektivní a sloužila ke racionální změně jeho právní sféry. Pokud stěžovatel brojí proti jakémukoli úkonu žalované nebo správního soudu, ačkoli mu tímto úkonem bylo materiálně vyhověno (bez ohledu na to, že i proti takovému rozhodnutí mu formálně svědčí právo podat správní žalobu, resp. kasační stížnost), nelze hovořit o efektivitě a smysluplnosti počínání stěžovatele v řízení před žalovanou nebo před správním soudem... Účelovost postupu stěžovatele v řízeních před krajským soudem dokládá i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 6 Ads 15/2011 - 143, v rámci kterého byl popsán přístup stěžovatele, jenž napadal i usnesení Krajského soudu v Brně, jímž byl stěžovatel osvobozen od soudních poplatků s argumentací (stěžovatel v dané věci podal celkem pět kasačních stížností proti 9 rozhodnutím krajského soudu), že o osvobození od soudních poplatků v daném řízení v minulosti nepožádal, ačkoli dalším podáním osvobození od soudních poplatků sám požadoval. Nejvyššímu správnímu soudu z jeho rozhodovací činnosti ve vztahu ke stěžovateli a Krajskému soudu v Brně je přitom známo, že stěžovatel v jiných řízeních brojil proti tomu, aby byl vyjádřen k úhradě soudních poplatků, ačkoli předtím v jiných řízeních dokládal různá podání o své špatné majetkové situaci, na základě nichž by mu mělo být podle jeho názoru přiznáváno osvobození od soudních poplatků automaticky bez toho, aby pro každé řízení musel svou majetkovou situaci dokládat... Ponkazuje-li stěžovatel v rámci kasační stížnosti na vady doručování, proti kterým má právo se bránit, nemůže ani s tímto Nejvyšší správní soud soubhlasit. Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho rozhodovací činnosti známo, že stěžovatel s doručováním správními soudy nesoubhlasí a podává námitky neúčinnosti doručení, které jsou krajskými soudy shledány jako nedůvodné, proti čemuž stěžovatel brojí dalšími kasačními stížnostmi, které jsou nepřijatelné - srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 6. 2011, č. j. 6 Ads 68/2011 – 48. Např. v usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2011, č. j. 5 A 294/2011 – 42 (jímž rovněž nebylo stěžovateli přiznáno osvobození do soudních poplatků a proti němuž stěžovatel také brojil kasační stížností, která byla zamítnuta rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 3. 2012, č. j. 6 As 10/2012 – 16) bylo popsáno, že stěžovatel trvá na nesprávnosti doručení písemnosti, ačkoli ta mu byla následně doručena správně. Nejvyšší správní soud stěžovateli neupírá možnost bránit se proti nesprávnému doručování, obranu stěžovatele však neshledává účelnou a smysluplnou v případě, kdy mu zásilka byla následně správně doručena, jak ostatně připouští stěžovatel ve své argumentaci v podání ze dne 30. 12. 2011. Totožnou argumentaci zaujímá Nejvyšší správní soud ke stanovisku stěžovatele o tom, že může požadovat nařízení jednání, na které se potom z důvodu své majetkové situace nedostaví, přičemž žádá*

pokračování

o ustanovení zástupce. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že stěžovateli svědčí právo účasti na jednání soudu a že mu svědčí právo soublasit s tím, aby bylo od jednání soudu upuštěno. Ani toto právo však nelze chápat pouze formálně bez ohledu na okolnosti případu. Účastník řízení, kterému tato práva náležejí, musí podle názoru Nejvyššího správního soudu uvážít, jestli bude na jednání trvat a v tom případě se ho i účastnit, anebo nikoli. Pokud však stěžovatel trvá na nařízení jednání, ačkoli již při podání své žádosti ví, že se jednání nebude z důvodu své nemajetnosti účastnit, nesvědčí to ve smyslu výše uvedeného o smysluplném uplatňování tohoto práva. Stejný závěr Nejvyšší správní soud zaujímá i ve vztahu ke stěžovatelským opakovaným návrhům na určení lhůty k provedení procesního úkonu, neboť stěžovatel tento institut zneužívá k tomu, aby o jeho věci a různých návrzích bylo přednostně rozhodováno bez ohledu na to, zda v řízení skutečně k nějakému průtahu došlo či nikoli.“

[14] V rozsudku ze dne 29. 6. 2011, č. j. 6 Ads 77/2011 – 34, Nejvyšší správní soud dále uvedl, že „Městský soud v Praze se správným a korektním způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem. Pokud by se soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí osobou stěžovatele a jeho procesní aktivitou nezaobíral, nemohl by jeho žádost o osvobození od soudních poplatků vůbec posoudit.... Uvedl-li městský soud v odůvodnění svého rozhodnutí, že stěžovatel podává také žaloby proti rozhodnutím žalované, kterým bylo jeho žádostem vyhověno a advokát určen, přičemž podle soudu de facto polemizuje se stanovenými podmínkami vyplývajícími ze zákona, byl tento postup Městského soudu v Praze na místě, neboť pouze obecně (bez vztahu ke konkrétní věci a bez konstatování správnosti a zákonnosti jednotlivých rozhodnutí žalované) charakterizoval procesní postup stěžovatele za účelem posouzení, zda stěžovatel postupuje jím zvoleným procesním způsobem z určitého, relevantního a ospravedlnitelného důvodu, nebo zda jen účelově vede „spory pro samotné spory“, jejichž vedení je mu umožněno prostřednictvím přiznávání osvobození od soudních poplatků... Tvrdí-li stěžovatel, že soud nepřiblížil k tomu, že mezi jeho náklady patří i prostředky vynaložené na samotnou komunikaci se soudem, které jsou pro osobu v hmotné nouzi značné, musí Nejvyšší správní soud poukázat na to, že Městský soud v Praze nepřiznal osvobození od soudních poplatků z důvodu, že by stěžovatel nedoložil svou nemajetnost, ale pro svévolné uplatňování práv, které ústí v zjevnou neúspěšnost návrhu... Při rozhodování o přiznání či nepřiznání osvobození od soudních poplatků však Městský soud v Praze správně přiblížil k dalším okolnostem případu, nejen k majetkové situaci stěžovatele... Mají-li soudní poplatky zajistit výše uvedenou regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před tímto soudem. Jak bylo shora uvedeno, Nejvyšší správní soud již vyslovil, že součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žadatele je také úvaha, zda tento neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (srov. shora citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Jakýkoli jiný závěr by byl v rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení mohl pouze pro svou nepřiznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu i za okolností, jež svědčí o svévoli či šikanóznímu výkonu práva anebo ústícím do neúspěšnosti návrhu...“ Proti tomuto rozsudku Nejvyššího správního soudu podal stěžovatel ústavní stížnost, jež byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. I. ÚS 3034/11.

[15] Od této argumentace Nejvyšší správní soud nemá důvodu odchytil se ani v posuzované věci, protože je přílehlavá i pro kasační stížnost ze dne 1. 3. 2013.

[16] Z ustálené judikatury zdejšího soudu (včetně ustálené rozhodovací praxe vztahující se k jednání stěžovatele) vyplývá, že individuální osvobození od soudních poplatků je nutno považovat za procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Předmětné osvobození od soudních poplatků je zakotveno v ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. Z jeho dikce především vyplývá, že účastník může být zčásti osvobozen od soudních poplatků při současném splnění tří předpokladů: a) podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, b) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, c)

doložení nedostatku prostředků. Osvobodit od placení soudního poplatku v plném rozsahu lze jen výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[17] Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku, popř. k dalším rozhodným okolnostem, přičemž účastník žádající o osvobození od soudních poplatků je povinen soudu své majetkové a sociální poměry prokázat věrohodným způsobem. Pro posouzení majetkových poměrů žadatele je třeba zohlednit nejen výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale také jeho možnost opatřit si tyto prostředky. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009 - 184).

[18] Vedle toho však zdejší soud (ve vztahu ke stěžovateli opakovaně) zdůrazňuje, že soud při posuzování otázky, zda účastníku řízení bude osvobození od soudních poplatků přiznáno, či nikoli, a v jaké míře, zohledňuje také další okolnosti. Součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žalobce je také úvaha, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem a dobrodiní osvobození od soudních poplatků nezneužívá k volnému a nijak neomezenému vedení soudních sporů (k tomu srovnej rozsudek ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91, potvrzený usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 1556/10). K danému je nutno podotknout, že četnost sporů sama o sobě ještě nemusí vypovídat o samoučelnosti stěžovatelových podání, ve spojení s dalšími okolnostmi týkajícími se dané věci však může být relevantním ukazatelem svědčícím v jeho neprospěch (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2010, č. j. 1 As 54/2010 - 29). Takovými dalšími okolnostmi může být specifický procesní postup účastníka řízení, ze kterého se jeví, že mu ve skutečnosti nejde o rychlé a efektivní meritorní vyřešení nebo přezkoumání jeho věci, ale právě o samotné vedení předmětného řízení, případně dalších vedených řízení. V neposlední řadě je třeba přihlídnout také k povaze vedených sporů, zda v případě pochybností o svévolném uplatňování práva mají takové spory vztah k podstatným okolnostem životní sféry žadatele o osvobození od soudního poplatku, či nikoli. V případě, že správní soudy dospějí k závěru, že okolnosti případu svědčí výjimečnému odepření dobrodiní osvobození od soudních poplatků ve výše uvedeném smyslu, je zcela na místě, pokud žádosti nevyhoví.

[19] Zdejší soud konstatuje, že v nyní projednávaném případě městský soud při posuzování stěžovatelem podané žádosti o osvobození od soudních poplatků správně vedle majetkových poměrů stěžovatele svědčících pro osvobození od soudních poplatků přihlédl i k dalším okolnostem případu. Naznal přitom, že zde jsou dány závažné důvody pro výjimečné odepření dobrodiní osvobození od soudních poplatků, když zohlednil stoupající počet sporů iniciovaných stěžovatelem, jejich charakter, jakož i samotný postup stěžovatele v těchto sporech, ze kterého není zřejmá snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustálé zpochybňování i jen dílčích úkonů správních orgánů, jakož i soudů (např. argumentací, že žádal o určení jiného advokáta, nikoli o ustanovení jiného advokáta). Nejvyšší správní soud se s tímto závěrem plně ztotožňuje. Aniž by zdejší soud jakkoli předjímal rozhodnutí ve věci, které je předmětem řízení o žalobě, má ve shodě se závěry městského soudu za to, že z obsahu spisu nevyplývá, že spor vyvolaný stěžovatelem v nyní posuzované věci je takové povahy, aby měl vztah k podstatným okolnostem jeho životní sféry. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěrem, že i takové spory, jako je právě spor v této věci, má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnost tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Obecně však neexistuje žádný důvod, aby

pokračování

náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce z vlastních prostředků, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Tím spíše, není-li ze způsobu vedení těchto sporů patrna skutečná snaha o jejich vyřešení, ale spíše zájem na jejich vedení. Tuto účelovost postupu Nejvyšší správní soud v posuzovaném případě shledává v tom, že stěžovatel nejdříve žádá o určení advokáta, kterému vzápětí ihned bez jakéhokoli zdůvodnění vyslovuje nedůvěru a požaduje určení jiného.

[20] Zdejší soud trvá na tom, že nemajetnost nemůže být bez dalšího důvodem, aby se taková osoba mohla volně a bez jakýchkoli omezení realizovat v podávání četných podání k soudu. Jak městský soud v souladu s ustálenou judikaturou zdejšího soudu uvedl, osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně ve sporech přímo se týkajících jejich práv a povinností (k tomu srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66).

[21] Způsob posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků ze strany městského soudu má zdejší soud za zcela správný a spravedlivý, neboť městský soud ve svém rozhodnutí dostatečně vážil konkrétní okolnosti daného případu a hodnotil nejen podmínky pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s., když na jedné straně vzal náležitě v úvahu tíživé majetkové poměry stěžovatele a jeho právo domáhat se ochrany svých práv před soudem, na druhé straně však nemohl odhlédnout od způsobu a rozsahu, v jakém tak stěžovatel před soudy všech instancí činí. Přitom stěžovateli řádně vysvětlil, na základě jakých úvah ke svému závěru dospěl. Městský soud tak dle názoru Nejvyššího správního soudu nijak nepochybil, pokud v mezích svého uvážení rozhodl, že v nyní posuzovaném případě jsou zde okolnosti, na základě nichž nelze žádosti stěžovatele o osvobození od soudního poplatku vyhovět.

[22] Ačkoli tedy ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. sice hovoří o tom (jak správně upozorňuje stěžovatel), že osvobození od soudních poplatků nelze přiznat v případě zjevně neúspěšných návrhů, stěžovatel opakovaně odmítá judikaturu Nejvyššího správního soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66), jež dospěla k závěru, že je na místě pečlivě zvažovat otázku charakteru a množství účastníkem vedených sporů, neboť osoby nemající dostatek finančních prostředků nemohou institut osvobození od soudních poplatků zneužívat k vedení sporů dle své libosti. Pokud tedy určitá osoba vede desítky až stovky různých sporů, které se nedotýkají podstatných okolností její životní sféry, protože se ani nepřímou netýkají jejího majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, ale vyvěrají z jejího abnormálně zvýšeného zájmu o vedení různých řízení před veřejnými institucemi, je na místě, aby taková osoba nesla náklady takového řízení v podobě povinnosti platit soudní poplatek. Otázkou úspěšnosti, či zjevné neúspěšnosti návrhu, čehož se stěžovatel dovolává ve své kasační stížnosti, se proto městský soud v souladu s výše uvedeným nemusel zabývat, přičemž v posuzovaném případě ve vztahu ke stěžovateli dospěl ke správným závěrům.

[23] Jak Nejvyšší správní soud v případě stěžovatele uvedl již v rozsudku ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22, plní soudní poplatky rovněž i regulační funkci v tom smyslu, že mají omezit podávání neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů. Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků není proto stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu v případě sporů vůči žalované nebo mu je zakazováno vést takové spory (jak dovozuje stěžovatel v kasační stížnosti), rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace (neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.), ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoli úkonu správního orgánu bez ohledu na to,

aby zvažil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[24] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného usnesení Městského soudu v Praze k závěru, že nebyl naplněn tvrzený důvod podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., za použití ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost proto není důvodná a Nejvyšší správní soud ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[25] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s.; stěžovatel nebyl ve věci procesně úspěšný, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá, žalované pak podle obsahu soudního spisu žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 7. května 2013

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu